

N:o 118.

Ank. till Riksd. kansli den 23 april 1909, kl. 2 e. m.

*Utlåtande, i anledning af Kungl. Maj:t proposition angående befrielse för styckjunkaren Samuel Hedborg m. fl. från ådömd ersättningsskyldighet.*

(I. A.)

I en till Riksdagen aflåten, till statsutskottet för förberedande behandling remitterad proposition (n:o 170) af den 26 mars 1909 har Kungl. Maj:t under åberopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver sjöförsvarsärenden för samma dag föreslagit Riksdagen medgifva, att styckjunkaren Samuel Hedborg samt korpralerna Wittus Andersson Sjöberg och Per Johan Svensson må befrias från fullgörande af dem genom stationskrigsrättens i Karlskrona utslag den 11 oktober 1906 ålagd skyldighet att med 354 kronor 56 öre ersätta Kungl. Maj:t och Kronan den förlust, som uppstått därigenom att vid skjutöfning å Karlskrona fästning den 17 juli 1906 stridsladdningar i stället för laddningar till lösa skott kommit till användning.

Till berörda statsrådsprotokoll har departementschefen i ärendet anført följande:

»Den 17 juli 1906 förehades skjutöfning med lösa skott å Kungsholms fort med ett kompani af Karlskrona kustartilleriregemente. Af misstag kommo därvid att förbrukas sexton s. k. stridsladdningar, d. v. s. krutladdningar, afsedda att begagnas vid skarpskjutning. Vid stationskrigsrätten i Karlskrona väcktes åtal mot åtskilliga personer, som ansågos ansvariga för misstaget; och genom utslag den 11 oktober 1906 dömde stationskrigsrätten styckjunkaren Samuel Hedborg samt korpralerna Wittus Andersson Sjöberg och Per Johan Svensson, samtliga vid nämnda regemente, för det de gjort sig skyldiga till försummelse i fullgörande af tjänsteplikter och därigenom vållat, att ifrågavarande strids-

laddningar felaktigt vid skjutningen begagnats, jämlikt 144 § strafflagen för krigsmakten, till vaktarrest, Hedborg i sex dagar och enhvar af Sjöberg och Svensson i fyra dagar, hvarförutom Hedborg, Sjöberg och Svensson förpliktades att, hvilkendera bäst gälda gitte, till Kungl. Maj:t och Kronan utgifva ersättning för de förbrukade stridsladdningarna med skillnaden mellan deras angifna värde och den anbefallda lösa ammunitionens värde eller 354 kronor 56 öre. Såsom skäl för detta utslag anförde stationskriksrätten, beträffande Hedborg, att han ifrågasvarande dag af kompanichefen emottagit order att göra 17 cm:s batteriet klart för skjutning med lösa skott och att Hedborg vid kompanichefens ankomst till batteriet till denne aflämnat detsamma såsom klart utan att först försäkra sig om, att af kompanichefen anbefallda laddningar framförts till batteriet, samt, beträffande Sjöberg och Svensson, att de, i strid mot 8 § i gällande exercisreglemente för kustartilleriet, underlåtit att såsom pjäsbefälhafvare efterse, att vid skjutningen anbefalld ammunition användts.

I sistnämnda paragraf är bland pjäsbefälhafvares skyldigheter upptaget att tillse, att vid skjutning anbefalld ammunition användes.

Åtalet afsåg äfven sergeanten Lars Edvard Christell, men stationskriksrätten ogillade den mot honom förda talan.

Öfver stationskriksrättens utslag klagade Hedborg och Sjöberg i krigshofrätten, men som de insändt sina besvär med allmänna posten, upptogos besvären ej till pröfning. Hedborg och Sjöberg fullföljde talan hos Kungl. Maj:t, som enligt utslag den 7 februari 1907 ej gjorde ändring i krigshofrättens utslag.

Hedborg och sedermera jämväl Sjöberg och Svensson hafva hos Kungl. Maj:t anhållit att af nåd blifva befriade från dem ådömd ersättningsskyldighet.

Af stationskriksrättens protokoll i målet inhämtas hufvudsakligen följande.

Kompanichefen hade dagen i fråga gifvit Hedborg order att göra öfningsbatteriet klart för skjutning med lösa skott omedelbart efter middagsskaffningen. Ordern gafs, då förmiddagsskjutningarna slutats och därvid öfverblifven ammunition skulle bäras in till förrådet. Hedborg uppgaf vid stationskriksrätten, att han tillsagt en af ammunitionsbärande att samtidigt med nämnda ammunitionens aflämnande uttaga ammunition till öfningen efter middagen och att han därvid uttryckligen sagt till om, att det skulle vara laddningar till lösa skott. Sergeanten Christell, som var ansvarig för kompaniets exercisuppbörd och skyldig utlämna ammunition, hade nyckeln till ammunitionsförrådet, och en af ammuni-

tionsbäranne hämtade hos Christell nyckeln och bar den till förrådskarlen. Enligt hvad Christell uppgifvit, visste han då icke af, att ammunition skulle uttagas, utan endast att öfverblifven ammunition skulle inlämnas. Sedan förrådet öppnats, erhöll förrådskarlen under rättelse om, att ammunition skulle uttagas. Denna underrättelse lämnades honom af samma man — en beväring — som hämtat nyckeln, och denne har vittnat i målet, att Hedborg eller Christell, när han hämtade nyckeln hos Christell, beordrat honom säga till förrådskarlen att »ställa med laddningen till 17 cm kanonerna på södra verket». Detta bestreds af såväl Christell som Hedborg. Den sistnämnde påstod, att han icke ens varit närvarande vid detta tillfälle. Ordern framfördes emellertid, på sätt nyss nämnts, till förrådskarlen, och denne frågade, om det skulle vara skarpa eller lösa skott. Någon af de tillstädesvarande hade då sagt sig hafva sett projektiler nere på södra verket, och med anledning häraf ditbuos stridsladdningar.

Efter middagsskaffningen kom Hedborg till batteriet, där manskapet redan befann sig; han såg då i en bod vid batteriet en låda, öfvertäckt med ett hårtäcke, hvilken han antog innehålla den beordrade lösa ammunitionen. Hedborg indelade manskapet och öfvade det med exercis, tills kompanichefen kom, då Hedborg för honom anmälde klart för skjutning samt öfverlämnade batteriet. Kompanichefen gaf Christell order att taga befålet öfver batteriet och utföra skjutningen med lösa skott. Christell mottog batteriet af afdelningschefen, en korpral, som aflämnade batteriet såsom klart. Sedan Christell gått fram till ammunitionslådan och en af bäranne, på fråga, förklarar, att laddningarna vore i ordning, rapporterade Christell till kompanichefen, att batteriet vore färdigt för skjutning.

Marinförvaltningen har den 5 maj 1908 öfver Hedborgs nådansökan afgifvit infor dradt underdånigt utlåtande, däri förvaltningen framhållit, dels att då ordern om ammunitionens utlämning gifvits af kompanichefen, denne syntes hafva bort tillse, att rätt ammunition kommit till användning, och dels att stridsladdningarna och laddningarna till lösa skott för berörda 17 cm. kanon hade så stor likhet inbördes, att, därest icke påskrifterna å laddningarna särskildt granskades, ett misstag lätt kunde ifrågakomma, äfvensom vidare anført, att den genom användningen af ifrågavarande stridsladdningar i stället för laddningar till lösa skott Kungl. Maj:t och Kronan åsamkade förlust icke kunde, enligt marinförvaltningens förmenande, i verkligheten anses utgöra skillnaden mellan dessa laddningars bokförda värden, hvilka i detta fall vore grundade på inköpspriset. Vid fastställande af värdena borde nämligen tagas

hänsyn jämväl till andra faktorer än anskaffningskostnaden. Detta berodde därpå, att i sammanhang med tid efter annan förekommande ombestyckningar en reglering af värdena af de särskilda slagen laddningar måste äga rum, i syfte att icke konsumtion uteslutande för öfningsändamål af vissa föråldrade och relativt dyra laddningar kunde behöfva föranleda nyanskaffning af samma sorts laddningar. Då det kunde beräknas, att äfven en ökad konsumtion ej behöfde medföra dylik nyanskaffning, plägade värdet nedsättas under det ursprungligen bokförda. Särskildt hvad anginge det nu ifrågavarande slaget stridsladdningar, hade en betydande nedsättning af värdet redan länge varit ifrågasatt och torde inom kort äga rum. Med afseende å nämnda förhållanden hemställde marinförvaltningen, att Hedborg måtte befrias från den honom ådömda ersättningsskyldigheten.

Från marinförvaltningen har sedermera inkommit upplysning, att värdet af en stridsladdning af förevarande slag — som under år 1906 upptagits till 25 kronor 34 öre — från och med ingången af detta år blifvit nedsatt till 9 kronor.

Sökandena hafva fått umgälla de förseelser, hvarom nu är fråga, med undergående af arreststraff. Med hänsyn till arten af förseelserna samt de jämförelsevis ringa tillgångar, sökandena kunna antagas äga, finner jag billighetsskäl tala för att icke af sökandena jämväl utkräfva den ersättningsskyldighet, som ådömts dem.»

Då departementschefen sålunda ansåg, att sökandenas förevarande anhållan borde vinna bifall, hemställde departementschefen om aflåtande af förevarande proposition.

På de af departementschefen anförda skäl hemställer utskottet,

att Kungl. Maj:ts förevarande proposition må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 23 april 1909.

På statsutskottets vägnar:

G. BILLING.

---